

VALENȚA JURIDICĂ A CLASIFICĂRII CONTRACTELOR CIVILE

LEGAL VALENCE OF CIVIL CONTRACTS' CLASSIFICATION

DORIN CIMIL¹

Rezumat: În acest studiu am încercat să oferim un conținut practic pentru subiectul teoretic al clasificării contractului. Am reușit să analizăm efectele juridice specifice ale anumitor tipuri de contracte, în funcție de clauzele specifice pe care le includ prin voința părților sau chiar a legiuitorului. Astfel, abordarea noastră științifică a fost orientată spre înțelegerea unor construcții contractuale complexe care se unifică sub elementele unice de formă considerate a fi antagoniste. Esența recunoașterii juridice a contractelor complexe constă în elaborarea unui mecanism clar de reglementare aplicabil acestora prin diferite instituții contractuale, pentru care există deja un mecanism de reglementare uniform.

Cuvinte-cheie: clasificarea contractelor, tipul contractelor, contractul complex, elementele diverselor contracte, criteriile sistematice coexistente, părțile contractuale constitutive, tipul unic de prevederi, contractele integrate sau mixte.

Abstract: In this study we tried to render a practical content for the theoretical subject of contract classification. We managed to analyze the particular juridical effects of a certain type of contracts, depending on the specific clauses that they have embraced by the will of the parties or even the legislator. Thus, our scientific approach was oriented to the understanding of complex contractual constructions that unify under unique form elements considered to be antagonistic.

The essence in finding legal recognition for complex contracts lays in the development of a clear regulatory mechanism applicable to them, from different contractual institutions, for which a uniform regulatory mechanism is already in place.

Key-words: contract classification, type of contracts, complex contract, elements of various contracts, coexisting systematic criteria, constitutive contractual parts, the unique type of provision, integrated or mixed contracts.

¹ Conferențiar univ. dr., Universitatea de Stat din Moldova, Departamentul drept privat, email: dorincimil@gmail.com

Clasificarea legală elementară a contractelor civile este expusă în art. 666 Cod Civil al Republicii Moldova, iar importanța juridico-practică a acesteia rezidă în faptul că stabilirea caracteristicilor esențiale ale unui contract face posibilă încadrarea lui juridică. Astfel, procedeul de clasificare reprezintă o treaptă a calificării contractelor, care semnifică identificarea regimului juridic al acestora. Aflarea regimului aplicabil unor categorii de contracte este strict condiționată de mai multe criterii de grupare și în funcție de abordarea teoretică a problemei distingem clasificări tradiționale, recente, legale, precum și doctrinale.

Inițial, în jurisprudența romană contractele au fost clasificate doar în funcție de modul de formare a lor, și numai *synalagma* a permis dezvoltarea clasificării contractelor civile, fapt ce a generat consecințe teoretice și practice de utilizare a contractelor solemne, contractelor reale, contractelor consensuale și derivatele acestora, cum ar fi contractele reale de bună – credință, contractele nenumite și pactele².

Cu titlu de enumerare neexhaustivă, Codul Civil al Republicii Moldova prevede posibilele variații ale clivajelor contractuale: gratuite – oneroase, unilaterale – sinalagmatice, negociate – standarde, comutative – aleatorii, numite – nenumite, consensuale – reale, preliminare – de bază, generale – speciale, complexe – mixte etc.

Însăși procesul de formare a unui contract civil, convențional, poate fi descompus în mai multe etape, necesare pentru maturizarea consimțământului de a contracta. Negocierile contractuale deseori trec succesiv în faza ante-contractelor, entități juridice pe larg utilizate în practica contractuală în formula “contract preliminar”, “contract prealabil”, “contract cadru”³, “acord de principiu”, “scrisoare de intenție”. Clasificarea contractelor civile după modul executării contractelor de drept comun este efectuată de către Marius Floare în cadrul cercetării problemelor prezumțiilor de bună și rea – credință în negocierea și executarea contractelor de drept comun⁴.

² M.D. Bob, *Obligația contractuală în dreptul roman cu trimiteri comparative la Codul civil*, Editura Universul Juridic, București, 2015, p.107.

³ Regimul juridic a contractului cadru este supus unei analize detaliate în temeiul legislației românești în lucrarea lui Diaconescu Ș.. *Contractul cadru de distribuție comercială* Editura Universul Juridic, București, 2010.

⁴ M. Floare, *Buna și reaua – credință în negocierea și executarea contractelor de drept comun în noul Cod civil și în dreptul comparat*. Editura Universul Juridic, București, 2015.

Deși, Codul civil al Republicii Moldova nu plasează această formulă juridică în cadrul clasificării legale a contractelor, expusă în art. 666, totuși noțiunea și regimul juridic al antecontractelor este într-o manieră nesistemică stabilită de legislația civilă.

În cele ce urmează ne propunem să analizăm categoriile în parte, încercând a face o incursiune practică în efectele juridice ale fiecărei varietăți de contracte civile:

1. Contractele oneroase și gratuite

Conform art. 197 alin. (1) și (2) al Codului Civil al Republicii Moldova actul juridic cu titlu oneros este actul prin care se procură unei părți un folos patrimonial pentru obținerea în schimb a unui alt folos patrimonial; gratuitatea în schimb presupune aducerea unei valori patrimoniale fără reclamarea unei contraprestații reciproce.

Spre deosebire de cel oneros, gratuitatea unui contract are o valență binară: contractele dezinteresate și liberatorii (de liberalități). Prin contractele dezinteresate, dispunătorul face un serviciu gratuit gratificatului, dar nu-și micșorează patrimoniul propriu. Drept exemple pot servi: comodatul, mandatul neremunerat (art. 1030, 1033 Cod Civil al Republicii Moldova), fidejusiunea gratuită (art. 1146 Cod Civil al Republicii Moldova). Liberalitățile sunt contractele prin care se operează un transfer de valori patrimoniale de la dispunător la gratificat, transfer care diminuează patrimoniul dispunătorului. La categoria de liberalități sunt atribuite, în special, contractele de donație⁵.

Importanța existenței unui „antagonism juridic” între contractele oneroase și dihotomia celor gratuite poate fi analizată prin prisma a ceea ce s-ar numi specificul fiscalității naționale. Astfel, în conformitate cu prevederile art. 42 alin. (3) al Codului Fiscal al Republicii Moldova persoana care face o donație sub formă de mijloace bănești se consideră drept persoană care a obținut venit în mărimea sumei mijloacelor bănești donate, or, venitul acesteia este impozabil în ordinea descrisă de art. 15 Cod Fiscal al Republicii Moldova⁶. Prin normele citate se ajunge într-un cerc vicios când

⁵ S. Baieș, V. Volcinschi, A. Băieșu, V. Cebotari, I. Crețu, *Drept Civil. Drepturile reale. Teoria generală a obligațiilor*, Volumul II, Ediția a 2-a, Editura ÎSFEP „Tipografia Centrală”, Chișinău, 2005, p. 285.

⁶ Suma totală a impozitului pe venit se determină:
a) pentru persoanele fizice în mărime de:

donatorul, de rând cu donatarul, va fi obligat să achite impozite deductibile din valoarea mijloacelor pecuniare donate. Astfel, deși cel dintâi pierde o parte din activele sale patrimoniale, conform legii fiscale acesta obține un venit. Substratul logic a unei asemenea reglementări contradictorii rămâne a fi o dogmă legislativă, deoarece există o vădită disonanță dintre efectele de drept privat și de drept public a donației de mijloace financiare.

Dacă e să revenim în albia naturii civile a gratuității și onerozității unui contract, atunci trebuie să specificăm cu titlu de analiză comparativă că în situația în care din conținutul contractului nu se poate stabili cu certitudine prețul sau remunerația creditorului atunci contractul se prezumă a fi unul oneros⁷. O atare normă este prezentă în art. 423 pct. 3 din Codul Civil al Federației Ruse și nu-și găsește o reflectare expresă în legislația națională. Însă, din interpretarea sistemică a prevederilor Codului Civil al Republicii Moldova e ușor deductibilă concluzia conform căreia gratuitatea unui contract este o excepție, derivată expres din acordul părților, or, onerozitatea acestuia este regula general aplicabilă raporturilor civile de drept relativ. Totuși, agreăm ideea lipsei unei prezumții de acest gen, deoarece în lumina reglementărilor procesuale ale art. 118 Cod de Procedură Civilă al Republicii Moldova fiecare parte litigantă trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temelie al pretențiilor și obiecțiilor sale. Astfel, cel ce invocă existența unui contract cu titlu gratuit sau, dimpotrivă, oneros va fi ținut la administrarea unor probe direct pertinente alegațiilor sale. *Per a contrario*, definirea pentru un subiect a unei prezumții de onerozitate a unui contract ar genera situația în care statutul drepturilor procesuale ar fi *ab initio* superior celor aparținând persoanei pentru care prezumția este defavorabilă [art. 123 alin. (4) Cod de Procedură Civilă al RM].

La fel din perspectiva naturii actului civil, putem constata că doar unicul element al gratuității contractului poate determina în unele condiții pentru acesta un statut juridic total diferit de cel aparent în cazul unor raporturi oneroase. De exemplu, art. 980 alin. (2) Cod Civil al Republicii

- 7 % din venitul anual impozabil ce nu depășește suma de 25200 lei;

- 18 % din venitul anual impozabil ce depășește suma de 25200 lei;

b) pentru persoanele juridice - în mărime de 0% din venitul impozabil.

c) pentru gospodăriile țărănești (de fermier) și întreprinzătorii individuali – în mărime de 0% din venitul impozabil.

⁷ М. А. Рожкова, *Сделки: проблемы теории и практики*, изд. Статут, Москва, 2008, p. 322.

Moldova prevede că transportarea gratuită a persoanei sau a bunului, cu excepția cazului când este efectuată în activitatea de întreprinzător de persoana care oferă public servicii de transport, nu este guvernată de regulile stipulate pentru contractul de transport și transportatorul poartă doar o obligație de prudență și diligență. Excepția instituită de legiuitor derivă din obiectul specific al contractului de transport, care presupune obligația cărăușului de a transporta bunurile sau persoana; obligație corelativ condiționată de îndatorirea clientului de a achita remunerația cuvenită. Astfel, cu titlu general accentuăm că lipsa obligației de remunerare a transportatorului echivalează cu acordarea de servicii pe temeiuri de filantropie, sponsorizare sau oricare altă instituție ce-i incumbă gratuitatea relațiilor între subiecți. Altfel spus, nu poate fi constatată prezența unor raporturi de transport în sens juridic, ci doar sub aspect economic.

Gratuitatea uneori condiționează însăși obligativitatea unui contract, aceasta fiind dictată din rațiuni de dezvoltare a conținutului anumitor drepturi fundamentale, precum dreptul la informare. De exemplu, conform Deciziei Consiliului Coordonator al Audiovizualului cu privire la condițiile de retransmisie a serviciilor de programe, nr. 41 din 30 martie 2010, distribuitorii de servicii de programe sunt obligați să contracteze cu radiodifuzorii aflați sub jurisdicția Republicii Moldova în cazul în care aceștia oferă gratuit propriile programe audiovizuale⁸.

În literatura de specialitate⁹, de altfel, se discută problema existenței simultane într-un contract a elementelor oneroase și gratuite. Părerea majorității autorilor în acest sens este orientată spre exemplul când debitorul în baza unui singur contract donează bunul și prestează în același timp donatarului servicii primind remunerația nu pentru bun ci pentru serviciul prestat. Segmentul donației astfel este unul gratuit, iar cel al prestației concomitente – oneros. Această situație poate fi examinată la nivel ipotetic, deoarece într-un raport gratuit conjugat cu cel oneros este imperativ important de a păstra celeritatea raportului dat, pentru a nu admite ca plata ce a avut loc pentru prestația subsecventă să concretizeze în însăși transmiterea bunului donat.

⁸ http://cca.md/sites/default/files/decizii_cca_2010.rar.

⁹ М. А Рожкова., *op. cit.*, p. 322-323.

Conchidem prin a spune că importanța distincției dintre actele gratuite și oneroase în general, nu numai a contractelor în particular, se vedește sub mai multe aspecte:

- actele cu titlu gratuit sunt făcute, în general, în considerarea persoanei care este beneficiară, pe când actele cu titlu oneros au rareori în vedere, cu caracter determinant, persoana contractantă;
- sub aspectul condițiilor de formă cerute pentru valabilitatea actelor, acestea sunt mai severe în privința actelor cu titlu gratuit;
- în situația actelor cu titlu oneros obligațiile și răspunderile părților sunt mai sever reglementate decât în cazul actelor cu titlu gratuit;
- regimul juridic al viciilor de consimțământ diferă în funcție de caracterul oneros sau gratuit al actelor¹⁰.

2. Contractele consensuale și reale

Reprezintă o clasificare tradițională în dreptul civil, însă e de reținut că problema identificării contractelor reale este deja depășită în dreptul civil, contractele fiind recunoscute ca fiind încheiate odată ce părțile ajung la un consens asupra clauzelor esențiale, în forma cerută de lege. Astfel, în cazul contractelor consensuale conținutul lor generic ține de modul de încheiere a lor, determinant fiind momentul liberei exprimării a voinței subiecților contractanți. Or, în doctrină persistă regula conform căreia orice excepție de la principiul consensualismului are o aplicabilitate redusă, presupunând o interpretare strictă a clauzelor contractuale.

Contractele reale sunt recunoscute acele contracte care pe lângă voința părților reclamă și transmiterea *de facto* a bunului de la un subiect la altul, exemplele cele mai relevante fiind contractul de transport de mărfuri¹¹ sau donația.

În această ordine de idei, apare problema schimbării prin acordul părților a formulei contractului consensual în real, precum și incidența acestei schimbări asupra raportului dintre părți. Din punct de vedere al principiului libertății contractuale (art. 667 Cod Civil), părțile pot construi orice formă a contractului: reală sau consensuală. Astfel, dacă e să facem o

¹⁰ E. Poenaru, *Drept Civil. Teoria Generală. Persoanele*, Editura ALL Beck, București, 2002, p. 109-110.

¹¹ Gh. Filip, C. Roditis, L. Filip, *Dreptul transporturilor*, Editura Șansa, București, 1998, p. 66-67.

retrospectivă istorică în analele dreptului vom afla că dreptul privat roman admitea posibilitatea existenței unor contracte reale nenumite.

Totodată, trebuie să specificăm că în cazul în care părțile încheie un contract de împrumut, plasându-i un caracter real, divergențele apărute între contractanți vor fi soluționate de instanța de judecată în sensul neîncheierii lui dacă se probează circumstanța netransmiterii bunurilor. Însă o atare soluție poate fi considerată ca fiind una eronată pe motiv că transmiterea banilor sau bunurilor fungibile, reprezintă doar o executare reală a înțelegerii, pe când însăși înțelegerea dintre părți nu poate fi decât una de natură consensuală, deoarece raportul contractual în substanța sa pură se poate naște numai din acordul prealabil dintre contractanți vis-a-vis de drepturile și obligațiile lor mutuale.

Alt aspect al problemei ține de transformarea unui contract consensual în unul real în virtutea anumitor acțiuni concludente ale unuia din subiecții contractului. Dilema ține de situația în care vânzătorul înainte de a accepta oferta efectuează anumite acte orientate spre transmiterea mărfii către cumpărător, iar acesta o recepționează, achitând prețul, atunci se impune întrebarea: vom fi în prezența unui contract real? Soluția juridică aparentă se pare că poate fi identificată în conținutul art. 687 alin. (2) Cod Civil, care prevede că în virtutea ofertei acceptantul poate să-și manifeste consimțământul prin săvârșirea unor acțiuni fără notificare ofertantului, iar acceptarea produce efecte din momentul săvârșirii acțiunilor. Însă, trebuie să specificăm că invocarea unei asemenea norme nu este determinantă pentru a califica un contract ca fiind real. Astfel, suntem de părerea că în cazul normei citate definitoriu este însăși conținutul ofertei. Dacă acesta evocă o acceptare și, deci o încheiere de contract, doar sub condiția unei acțiuni de transmitere în natură a unui bun, ea presupune existența unui contract real. *Per a contrario*, acceptarea sub forma unei acțiuni reale nu condiționează în mod univoc și un asemenea caracter pentru contract.

Importanța juridică a clasificării contractelor în reale și consensuale se manifestă în ceea ce privește aprecierea valabilității lor, din punct de vedere a formei de încheiere¹². Așadar, dacă în cazul unui contract real acordul părților este anterior remiterii bunului, atunci el are doar valoare unei

¹² Ghe. Beleiu, *Drept Civil Român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, Editura Șansa, București, 1993, p. 123.

promisiuni de a încheia un contract. Într-o astfel de interpretare, contractul real perfectat prin remiterea materială a bunului este un contract unilateral¹³.

3. Contractele negociate, de adeziune și forțate

Negociate sunt recunoscute acele contracte încheiate în baza liberei exprimări a voinței părților în partea clauzelor esențiale ale contractului, precum și vizavi de acordurile unde persistă faza precontractuală a negocierilor și încheierii contractului prin acceptarea integrală a ofertei.

Negocierea contractului presupune și posibilitatea redactării conținutului acestuia. Există, însă, situații când părțile duc negocieri, semnând acorduri de colaborare prin care poate fi stabilită obligativitatea părților de a negocia un contract. O asemenea categorie de acorduri conțin și alte obligații accesorii precum clauza de exclusivitate a negocierilor, de confidențialitate, precum și de asumare a cheltuielilor legate de negocieri. Nerespectarea acordului de negociere, atrage răspunderea civilă contractuală a părții aflate în culpă. Astfel, conform art. 515 alin. (2) Cod Civil al Republicii Moldova o parte negociatoare poate cere celeilalte părți compensarea cheltuielilor făcute în baza îndreptățitei încrederi în încheierea contractului dacă în urma vinovăției acesteia contractul nu a fost încheiat. Complementar putem invoca și conținutul art. 701 alin. (2) Cod Civil al Republicii Moldova care presupune că la etapa negocierilor cel ce încalcă obligația de confidențialitate trebuie să repare prejudiciul cauzat.

Înțelegerea conținutului contractelor negociate trebuie în mod obligatoriu analizată în contrast cu cele de adeziune, care se concretizează în aderarea unei părți mai slabe la un contract prestabilit. Partea mai puternică poate face abstracție de normele dispozitive sau supletive ale Codului Civil și să-i impună celuilalt subiect unele condiții separate, care deseori pot fi caracterizate ca fiind abuzive.

Astfel, trăsăturile specifice ale contractelor de adeziune sunt:

a) Inegalitatea economică a părților – semnifică că *ab initio* subiectul ofertant va avea o poziție dominantă față de aderent, pe motiv de superioritate și influență financiară;

¹³ L. Pop, *Tratat de drept civil. Obligațiile*, Vol. II, Editura Universul Juridic, București, 2009, p. 122.

b) Oferta de a contracta e una generală, deoarece se adresează tuturor doritorilor, enunțând în detaliu toate clauzele la care se va consimți prin aderare, precum și temeiurile răspunderii contractuale ale părților;

Contractele de adeziune au o largă aplicabilitate în sfera relațiilor dintre comercianți și consumatori. La acest capitol se impune precizarea conform căreia Codul Civil prin prisma reglementărilor dedicate clauzelor contractuale standard, și anume în baza art. 714 Cod Civil al Republicii Moldova, stabilește că prevederile negociate ale unui contract au superioritate față de cele standard, iar judecătorul poate interveni expres în aprecierea caracterului disproporționat (contrar bunei-credințe) al acestor clauze. Astfel, acele clauze ce contravin principiilor de echitate, nediscriminare, bunei-credințe etc. nu au efect juridic.

Revenind în albia contractelor de adeziune trebuie să specificăm că textele acestora sunt opera doar a unei părți contractante, autorul fiind cel ce dictează conținutul și refuză negocierea. Această circumstanță de altfel generează regula conform căreia orice interpretare a contractului se realizează în defavoarea celui ce l-a oferit aderentului spre semnare.

Contractele de adeziune nu trebuie confundate cu cele forțate, care presupun obligația unei părți de a contracta dacă ea obține o poziție dominantă pe piață. Însă, în afară de această situație legea prevede că însăși încheierea contractului reprezintă o obligație a unui subiect, ce deține o calitate profesională specială sau o anumită categorie de bunuri. Astfel, pot fi citate exemplele asigurărilor de răspundere civilă auto, a răspunderii profesionale a executorilor judecătorești, a notarilor sau a auditorilor.

Reglementarea prin lege a conținutului unor contracte are ca scop îngrădirea persoanelor de anumite consecințe negative și ele urmează a fi privite drept contracte obligatorii, a căror neîncheiere e susceptibilă a condiționa aplicarea unor sancțiuni de drept public.

4. Contractele comerciale și cu participarea consumatorului. Contractele publice

Codul Civil al Republicii Moldova reglementează cu titlu unic atât relațiile dintre consumatori, cât și dintre comercianți. Astfel sistemul de drept național nu recunoaște dualismul reglementărilor în ramurile dreptului comercial și a celui civil, or, aceasta nu e decât una doctrinală și ideologică.

În această ordine de idei, demersul nostru e cu preponderență interesat de analiza variației reglementărilor în domeniul contractelor oneroase, cărora le incumbă participarea consumatorului.

Art. 1 din Legea privind protecția consumatorului nr. 105 din 13.03.2003 din Republica Moldova, reglementează noțiunea de consumator prin următorul conținut: orice persoană fizică ce intenționează să comande sau să procure ori care comandă, procură sau folosește produse, servicii pentru necesități nelegate de activitatea de întreprinzător sau profesională. Astfel, persoana juridică nu va putea dobândi niciodată calitatea de consumator și nici nu se va putea subroga în drepturile acestuia. Totodată, calitatea de consumator a unei persoane fizice poate apărea doar ca efect al încheierii contractului cu un comerciant ce vinde un bun sau prestează un serviciu. Deci, consumatorul este *a priori* persoana economic defavorizată, iar comerciantul, având o poziție superioară, deține deprinderile și abilitățile profesionale pentru a stabili, în esență unilateral, condițiile contractării.

Însă, simpla calitate de persoană fizică nu-i acordă în mod automat și exhaustiv drepturi de consumator, ci aceasta poate fi supusă și regulilor aplicabile întreprinzătorilor, chiar și în lipsa unui act administrativ special, atribuitor de un atare statut. În această ordine de idei, art. 26 alin. (2) Cod Civil al Republicii Moldova prevede că persoana care practică activitate de întreprinzător fără înregistrare de stat nu poate invoca lipsa calității de întreprinzător¹⁴.

Din perspectiva efectelor juridice persoana fizică ce a folosit bunul sau serviciul procurat cu titlu de activitate comercială nu va putea invoca, în caz de încălcare a prevederilor contractuale, incidența penalităților legale exorbitante, prescrise expres de lege¹⁵. Astfel, interesul practic al clasificării contractelor în comerciale și cu participarea consumatorului constă în faptul că persoana fizică consumatoare contractează în vederea obținerii unor bunuri, servicii sau lucrări în scopul folosirii lor exclusiv pentru satisfacerea cerințelor personale, familiale sau casnice, fără intenția ulterioară de a le

¹⁴ Judecătoria Ialoveni, Dosar nr. 3-309/2009, I.I. către SRL „A.T.G.” privind schimbarea mărfii procurate și repararea prejudiciului moral.

¹⁵ Art. 27 alin. (1) din Legea privind protecția consumatorului, nr. 105 din 2003, prevede că pentru încălcarea termenelor de remediere a deficiențelor bunului vânzătorul achită consumatorului pentru fiecare zi (oră, dacă termenul a fost stabilit în ore) depășită o penalitate în mărime de 5% din prețul produsului în vigoare la data examinării reclamației consumatorului.

utiliza în scopul dobândirii de profit. În sensul Directivei - „consumator” înseamnă orice persoană fizică ce, în cadrul contractelor reglementate de prezenta directivă, acționează în scopuri care se află în afara activității sale profesionale. Legea specială națională conține noțiunea implicită a consumatorului, cu derogări de la normele uniformizate ale Directivei (Directiva Consiliului Comunităților Europene 93/13/CEE din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii¹⁶) în sensul specificării inutile a acțiunilor persoanei ce pretinde a îmbrăca haina juridică de consumator, și pe lângă activitatea profesională, mai include și pe cea de întreprinzător: “consumator” - orice persoană fizică ce intenționează să comande sau să procure ori care comandă, procură sau folosește produse, servicii pentru necesități nelegate de activitatea de întreprinzător sau profesională. Neajunsul principal al statutului de consumator, acordat de legea națională, reprezintă neluarea în calcul a concepției consumatorului final, concepție care a anticipat atât legislația europeană uniformă în domeniu, cât și cea națională. Prof. Șerstobitov a punctat în lucrarea sa acest concept, în accepțiunea că propusa “categoria juridică de consumator prezintă o valoare numai în raport cu categoria de “comerciant”, iar aceasta înseamnă, că poate fi vorba anume de consumator personal (final), care are ca și scop scoaterea mărfurilor din sfera economiei și aducerea lor în sfera consumului personal”¹⁷.

Contractele între comercianți se caracterizează prin stabilirea unor condiții reciproce avantajoase negociate, răspundere sporită și obiectivă, precum și mecanismul de protejare a drepturilor civile speciale. Însă legea, cât și viața cotidiană demonstrează că între comercianți la fel există o anumită ierarhie de poziții economice care oferă unora o poziție dominantă în raport ceilalți, chiar și în contextul în care raporturile contractuale au fost negociate. În contextul raporturilor de creditare, art. 1240 Cod Civil al Republicii Moldova prevede că părțile contractului de credit pot negocia asupra constituirii unor garanții reale sau personale. Totuși, dacă creditorul apreciază că garanțiile rambursării creditului sunt insuficiente, atunci el are dreptul să ceară constituirea de garanții suplimentare. Or, dacă debitorul

¹⁶ Publicată în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOCE)* nr. L 95 din 21 aprilie 1993.

¹⁷ А.Е. Шерстобитов, *Гражданско-правовые вопросы охраны прав потребителей*. М, 1992, p.26.

refuză efectuarea acestor acțiuni, atunci creditorul are dreptul unilateral de a reduce suma creditului oferit.

În final putem conchide că operațiunile juridice generate de contractele comerciale și de consumație, având același scop economic, nu diferă în esență. Astfel, vânzarea-cumpărarea realizată între comercianți sau pentru un consumator este și rămâne un contract de vânzare-cumpărare. Acestui contract i se aplică normele generale de drept comun și, după caz, cu titlu suplimentar, normele imperative ce protejează interesele consumatorilor.

Analiza contractului de sorginte civilă urmează a fi făcută și prin prisma comparării lui cu contractele de drept public denumite contracte *nenormative* – contracte ce reglementează relațiile, apărute în urma realizării normelor de drept cu privire la organizarea și exercitarea puterii publice (între subiecții publici), cu privire la realizarea anumitor drepturi și obligații juridico-publice a subiectului de drept privat în raport cu subiecții de drept public. Deosebirea de bază dintre contractele *nenormative*, adică cele de drept public de cele de drept privat constă în conturarea obiectului contractului și caracterul raporturilor dintre subiecții contractanți:

- Primele sunt menite să perfecteze problemele de organizare și exercitare a puterii publice, realizării drepturilor și obligațiilor publice, iar cea de-a doua categorie reglementării drepturilor și obligațiilor civile.

- Relațiile între părțile contractului de drept public se bazează total sau parțial pe verticala puterii administrative (publice), pe când raporturile ce rezultă dintr-un contract de drept privat se construiesc pe platformă egală, voința autonomă și autonomie patrimonială.

Contractele *nenormative* de drept public încheiate cu subiecți privați se deosebesc de contractele de drept privat prin caracterul drepturilor și obligațiilor ce rezultă din acestea. Obiectul contractelor de drept public formează drepturile și obligațiile subiectului privat, care nu rezultă din liberul consimțământ exprimat al părților, dar din textul legii.

Contractele de drept privat între subiecții de drept public și cei de drept privat dimpotrivă, nu sunt bazate pe obligații legale ale subiectului de drept privat, iar raporturile dintre subiecții de drept public și cei de drept privat se stabilesc pe baze juridico-civile: egalitate, autonomie de voință, autonomie și răspundere patrimonială. Astfel, subiectul de drept privat participă benevol în cadrul raporturilor de vânzare a mărfurilor, prestare a serviciilor, executare de lucrări în folosul subiectului public, aceasta

participare nu este condiționată de o obligație publică, iar decizia de a participa sau nu la astfel de relații îi aparține.

În cazul încheierii contractului cu un subiect de drept public, diferența de încheierea unui contract între subiecți de drept privat, constă în faptul că condițiile ofertei de a contracta nu sunt stabilite de acest subiect, adică prerogativa modelării ofertei din partea subiectului de drept public lipsește, oferta în linii mari este determinată de prevederile legale. Statutul juridic special al subiectului de drept public este caracterizat de acest regim juridic, iar contragentul său, subiectul de drept privat are libertatea de a contracta în aceste condiții, sau a refuza condițiile propuse. În astfel de condiții, caracterul relațiilor dintre subiecții de drept public și cei de drept privat în cadrul raporturilor de vânzare a mărfurilor, prestare a serviciilor, executare de lucrări în folosul subiectului public rămâne de natura juridico-civilă. Ideea în cauză este susținută și dezvoltată de civilişti în detrimentul teoriei “contractului administrativ,,.

Calificarea juridico-civilă a contractelor publice se poate efectua de către instanțele de judecată, în eventualitatea unui litigiu, pe baza efectelor juridice produse în privința persoanei comerciantului sau a subiectului ce desfășoară activitatea de întreprinzător, subiect al contractului public:

- legea nu permite refuzul neîntemeiat al comerciantului sau subiectului ce desfășoară activitatea de întreprinzător să încheie contract cu partea care și-a format și și-a exteriorizat voința de a contracta în acest sens,

- comerciantului sau subiectului ce desfășoară activitatea de întreprinzător nu poate alege sau acorda preferințe unei anumite persoane din șirul altor potențiali contractanți, cu excepția cazurilor special stabilite de legislație,

- condițiile contractelor publice (inclusiv și cele referitoare la prețul mărfurilor, serviciilor, lucrărilor) urmează să fie aceleași pentru toți potențialii contractanți, cu excepția cazurilor, când pentru unele categorii de consumatori sunt prevăzute înlesniri sau facilități. Alte categorii de condiții nu pot fi stabilite, ținând cont de prioritățile unor categorii de consumatori.

- în cazul refuzului neîntemeiat al comerciantului sau subiectului ce desfășoară activitate de întreprinzător să încheie contract, cealaltă parte poate cere repararea prejudiciilor, legate de acest refuz.

- în cadrul contractelor publice pot fi determinate imperativ prin lege sau act subordonat legii condiții contractuale obligatorii. Iar condițiile unui contract aparte care nu va corespunde acestora, vor fi considerate nule.

Contractele de abonament sau contractele cu executare la cerere sunt recunoscute contractele în virtutea cărora abonatul achită plăți unice sau periodice pentru dreptul de a cere de la cealaltă parte executarea prestațiilor în volum prestabilit sau în alte condiții, stabilite de abonat.

Esența juridică a acestei construcții constă în faptul că obligația abonatului de a achita plăți unice sau periodice persista independent de faptul, dacă executarea prestației pretinse este cerută de către abonat imediat sau nu. Legiuitorul urmează să modeleze această obligație contractuală, punând accentul calificativ pe efectuarea inițială a plății unice sau periodice din partea beneficiarului de servicii sau lucrări cu titlu de plată în avans pentru eventualele prestații. Reproiectarea juridică a varietății de prestări de servicii sau executare lucrări în formatul abonamentului cu mai multe trepte de siguranță, garantează viabilitatea economică a prestatorului, scăzând riscul neachitării sau achitării tardive pentru prestații. Cu siguranță este faptul că capitalul economic al unor prestatori de servicii profesioniști formează, în linii mari, însăși prestațiile (munca) sau potențialul lor intelectual. De aceea, chiar și o mică perturbare a activității economice a acestora, manifestată prin întârzieri de plată sau plăți incomplete pentru prestații poate duce la falimentul acestora. Prin formularea legală a construcției contractului de abonament legiuitorul poate securiza piața serviciilor și lucrărilor, din motivul, că unii comercianți de talie mică sau medie n-ar putea supraviețui apelând la formula clasică a antreprizei și anume, norma prevăzută de art. 966 Cod Civil al Republicii Moldova: „după recepționarea lucrării, clientul este obligat să plătească retribuiția convenită de părți, dacă legislația sau contractual nu prevăd plata în rate, sau în alt mod”. O situație juridică precară e atestată și în domeniul reglementării plății pentru servicii cu titlu oneros, mai cu seama norma art. 971 Cod Civil al Republicii Moldova, după care „plata pentru servicii se efectuează după prestarea serviciilor” sau „...sumele vor fi acordate după încheierea fiecărei perioade în parte”, dacă plata se calculează pentru efectuarea anumitor perioade.

5. Contractele numite și nenumite. Contracte mixte și complexe

Sunt numite contractele care sunt expres reglementate de prevederile Codului Civil al Republicii Moldova și alte acte normative, fiind calificate prin denumiri speciale ce determină cu titlu supletiv un spectru exhaustiv de operații juridice valabile în limita normelor dedicate acestora. Astfel, o atare

categorie de contracte apare ca urmare a încadrării lor normative de către legiuitor, care de altfel își rezervă și dreptul de a le atribui o denumire specifică.

Norma dedicată contractelor nenumite este inserată în art. 667 alin. (3) Cod Civil al Republicii Moldova, fiind generic calificate drept nereglementate de lege. Astfel, acestea reprezintă o categorie *sui generis*, însă conținutul are o construcție uniformă cu un obiect bine definit, însă neconcretizat într-un act normativ. De pe această poziție contractele nenumite trebuie diferențiate de contractele complexe sau mixte.

În această ordine de idei, același alin. (3) al art. 667 Cod Civil al Republicii Moldova prevede că acele acte civile care conțin elemente ale diferitelor contracte prevăzute de lege sunt calificate ca fiind complexe. Astfel, pentru această categorie de contracte legea reglementează prezența unui obiect neomogen sintetizat din construcția simbiotică dintre mai multe contracte numite.

În doctrina juridică persistă părerea că toate contractele complexe ar urma să includă un element necunoscut (nedefinit) de lege. Însă această circumstanță e un temei de a invoca diferența dintre contractele complexe și cele mixte.

Contractele mixte, spre deosebire de cele complexe, trebuie să cuprindă cel puțin un obiect contractual nenumit coroborat cu alte elemente de același sorginte nedefinit sau, dimpotrivă, direct reglementate de legislația civilă. Contractul complex însă poate îngloba doar elemente expres prevăzute de legiuitor sub forma unor entități relative bine-canturate.

În aceeași ordine de idei, reiterăm ideea enunțată în debutul acestei lucrări conform căreia caracterul numit al unui contract depinde în mod exclusiv de voința legiuitorului, astfel încât prezența complexității juridice în relațiile de societate civilă, de factoring sau franchising nu ne permite să statuăm asupra caracterului mixt al acestuia și, deci, nu pot fi grevate de regimuri juridice separate pentru fiecare categorie de raporturi ce le includ.

Doctrina juridică reieșind din practica civilă s-a văzut nevoită să formuleze noi concepte de clasificare a contractelor, reieșind nu atât din complexitatea contractelor, ci a relațiilor sociale transpuse în conținutul lor. Astfel, a fost generată ipoteza grupurilor de contracte¹⁸. Această expresie

¹⁸ Fr. Terré, Ph. Simler, Yv. Lequette, *Droit civil. Les obligations*, Editura Dalloz, Paris, 2005, p. 91 apud L. Pop, *op. cit.*, p. 133.

presupune existența a două sau mai multor contracte legate între ele, fiind încheiate în vederea realizării unui scop final. Totuși, acestea își conservă propria individualitate și spre deosebire de contractele complexe sau mixte nu formează entități juridice noi. Co-raportate unele la altele, ele descriu o structură liniară, deoarece obiectul material al acestora vizează același bun. Astfel, structura liniară e prezentă în caz de vânzare succesivă a mărfii în raportul economic: producător – angrosist – comerciant cu amănuntul – consumator.

Structura liniară, în aceeași ordine de idei, e una omogenă, astfel încât analiza ei e cel mai lesne perceptibilă în prezența aceleiași categorii de contracte (ex. vânzarea-cumpărarea), ce înglobează același bun, de altfel, fiind irelevant dacă anterior acesta s-a materializat ca un element al unei universalități sau cu titlu unei entități separate.

Totuși, cele enunțate mai sus trebuie coroborate și cu situația în care același bun face obiectul mai multor contracte de sorginte diferită (ex. cumpărarea materialelor de construcție, contractul de antrepriză a construcției, vânzarea construcției către client). Structura liniară în acest caz se explică prin faptul că debitorul din ultimul contract devine creditor în cel de al doilea, fără ca între creditorul din primul contract și debitorul din ultimul să se nască un raport juridic¹⁹.

Structura liniară nu e unică în specia sa, astfel încât doctrina identifică și grupul contractelor cu o structură radiantă²⁰. Respectiva presupune că un anumit număr de contracte sunt legate sub aspect accesoriu unul față de altul, înglobând același obiect contractual, dar nu și aceleași părți creditoare sau debitoare. Astfel, în acest context, contractele succesive nu au o existență juridică separată de contractul principal, încât nulitatea sau încetarea actului inițial produce aceleași efecte și pentru actele accesorii. Structura radiantă e cu preponderență prezentă în cazul sublocațiunii și subantreprizei, fiind, de altfel, generic consemnată în art. 300 alin. (1) Cod Civil al Republicii Moldova.

O altă grupă de contracte o reprezintă ansamblurile contractuale²¹. În acest caz contractele sunt legate între ele prin intermediul scopului unic, indiferent de natura actului sau obiectului lor. În acest caz putem furniza

¹⁹ L. Pop, *op. cit.*, p. 134.

²⁰ *Ibidem.*

²¹ *Ibidem.*

exemplul unui contract de împrumut și acordului prin care în favoarea împrumutătorului se constituie o garanție personală sau reală contra insolvenței împrumutatului (gaj, ipotecă, fidejusiune etc.). Astfel, ambele acte civile servesc cauzei rambursării efective a împrumutului.

În unele cazuri legea expres reglementează anumite consecințe juridice atunci când este identificat un ansamblu de contracte reunite printr-o unică cauză. Astfel, art. 82 alin. (1) lit. a) din Legea privind societățile pe acțiuni, nr. 1134 din 1997 a Republicii Moldova, prevede că o tranzacție de proporții este o tranzacție *sau câteva tranzacții legate reciproc*, efectuate direct sau indirect, în ceea ce privește achiziționarea sau înstrăinarea, gajarea sau luarea de către societate cu titlu de gaj, darea în arendă, locațiune sau leasing ori darea în folosință, darea în împrumut (credit), fidejusiune a bunurilor sau a drepturilor asupra lor a căror valoare de piață constituie peste 25% din valoarea activelor societății, conform ultimului bilanț. Importanța practică a acestei reglementări rezidă în faptul că posibilitatea încheierii unor tranzacții de proporții sub forma unui act unic sau într-o serie succesivă de acte diferite e posibilă doar în prezența unanimității consiliului societății și, după caz, a adunării generale a acesteia. În partea efectelor juridice a nerespectării procedurii de autorizare a tranzacțiilor de proporții Legea privind societățile pe acțiuni, nr. 1134 din 1997 a Republicii Moldova, nu prevede o sancțiune. Însă, prin prisma reglementărilor Codului Civil al Republicii Moldova, în esență, putem constata aplicabilitatea nulității relative în materie de tranzacții de proporții. Astfel, art. 226 Cod Civil al Republicii Moldova dispune că în cazul în care atribuțiile persoanei privind încheierea actului juridic sunt limitate prin contract, iar împuternicirile organului persoanei juridice – prin actul de constituire, în comparație cu cele stipulate prin mandat, lege sau cu cele deduse din circumstanțele în care se încheie actul juridic, acesta, încheiat fără respectarea limitelor impuse, *poate fi declarat nul* numai în cazul în care se demonstrează că cealaltă parte a știut sau trebuia să știe despre limitări.

Interesele care se atașează noțiunii de grup de contracte sunt multiple. Ele determină intensitatea legăturii care există între contractele care formează grupul respectiv. În funcție de această intensitate se va rezolva și problema incidenței nulității ori a rezoluțiunii unuia dintre contracte asupra celorlalte care alcătuiesc grupul²².

²² L. Pop, *op. cit.*, p. 134-135.

Pentru distingerea practică a contractelor *independente și interdependente* doctrina a elaborat un șir de situații, aplicabile acestei metodologii.

- în absența indicației exprese a subordonării contractelor unul față de celălalt;
- existența unei clauze distincte pentru fiecare dintre contractele invocate;
- în cazul substituirii unui contract cu altul, în lipsa de stipulație contrară, contractul reînnoit se consideră a fi independent de contractul precedent;
- încheierea de către aceeași persoană a două contracte, dar în calitate juridice diferite: unul în calitate de mandatar, iar celălalt în calitate de comisionar;
- existența unor durate diferite pentru fiecare dintre cele trei contracte încheiate succesiv între aceleași părți și având același obiect;
- existența unor dispoziții proprii în fiecare contract impune calificarea lor separată.

Fiecare contract este independent de celălalt, până nu se face dovada legăturii lor intime, astfel încât existența unuia este subordonată realizării celuilalt.

Dacă persoanele contractante nu s-au exprimat cu claritate asupra calificării lor, atunci instanța de judecată poate opta în favoarea interdependenței lor, în formula accesorialității unuia față de altul sau coeziunii prin unitatea cauzei sau prin cauza lor comună. Instanța de judecată, pentru a ajunge la asemenea concluzie, trebuie să analizeze circumstanțele încheierii contractelor, precum și convingerea părților că acestea sunt indisociabile.

Interdependența contractelor are drept consecință că soarta unuia dintre acestea, este legată de soarta celuilalt. Un exemplu de legătură interdependentă este oferit de construcția contractului de creditare și vânzare-cumpărare, prevăzut de art. 591 al Codului civil al Republicii Moldova care reglementează:

„Contractul de vânzare-cumpărare și contractul de creditare constituie un act unit (interdependent) când creditul este destinat finanțării prețului de cumpărare și ambele contracte trebuie considerate ca o unitate economică. Există unitate economică mai ales atunci când cel care acordă creditul se folosește, la pregătirea sau la încheierea contractului de

creditare, de colaborarea vânzătorului. Într-un contract de creditare a consumatorului, debitorul poate refuza rambursarea creditului în măsura în care excepțiile decurgând din contractul oneros legat de contractul de creditare l-ar îndreptăți la refuzul prestației față de vânzător.”

Legiuitorul nostru implementează în circuitul juridic noțiuni necuprinse de teoria actului juridic civil, precum și în teoria contractului civil, *un act unit (interdependent) credit destinat finanțării prețului de cumpărare, contracte ca o unitate economică*, de aceea este necesară evaluarea științifică a acestor termeni și repercusiunile juridice ce pot să se producă în caz de ruptură a acestei interdependențe contractuale. Comentatorii codului civil evidențiază numai una din aceste particularități ce reiese din unitatea economică legal prescrisă, și anume “invocarea față de creditor a acelor excepții pe care, în cazul în care aceste contracte nu ar constitui un act unit, el nu le-ar putea invoca”.

Unitatea economică nu reprezintă o construcție juridică și de aceea, legătura dintre cele două contracte urmează să fie prescrisă de lege în sensul dacă neîncheierea, nulitatea sau rezoluțiunea unuia antrenează dispariția celuilalt. În calitate de exemplu al reglementării exprese în acest domeniu putem menționa Legile relative ale Republicii Franceze din 10 ianuarie 1978 și din 13 iulie 1979 despre informarea și protecția consumatorului în materie de credit, numite altfel “Legile Scrivener I și II”, care fac din contractul de credit mobilier un prealabil al contractului principal, numai după ce a acceptat oferta împrumutătorului, cumpărătorul poate să se angajeze definitiv într-un contract principal...”

Dreptul de invocare față de creditor a acelor excepții pe care debitorul nu le-ar putea invoca în cazul în care aceste contracte nu ar constitui un act unit, nu poate constitui o bază legală de condiționare a nulității vânzării din aceste contracte unite de nulitatea primului, adică a împrumutului. Argumentul ar fi acela, că în lipsa unor prevederi contrare nu există interdependență juridică între împrumut și cumpărare pe care el este destinat să-o finanțeze.

În același context, putem evidenția și efectele constructive ale interdependenței contractelor, care n-au fost abordate de jurisprudența națională, și anume,

- Validarea unui contract pentru că este legat de un altul;
- Determinarea obligațiilor uneia dintre părțile contractante în funcție de obligațiile stipulate în contractual principal;

- Deschiderea unei acțiuni directe în beneficiul uneia din părțile unui contract contra părții dintr-un alt contract;
- Aplicarea obligațiilor dintr-un contract subordonat la regulile contractului dominant;
- Posibilitatea pentru partea legată de doi contractanți diferiți de a opune altuia, pentru respingerea cererii de despăgubire, neexecutarea unui alt contract;
- Suspendarea rezilierii sau a reînnoirii anumitor contracte, care formează împreună cu altele un tot omogen și indisociabil.

6. Contractele integrate sau mixte

Contractele integrate sau mixte²³ reprezintă o contopire organică a elementelor diferitor contracte, ce obțin o reglementare uniformă și nu admit aplicarea, chiar și în ordine subsidiară, față de acestea a normelor ce guvernează elementele constitutive ale contractului mixt. Teoria actelor juridice mixte este privită puțin diferit de unii autori²⁴ ai doctrinei civiliste românești, care pun semnul egalității între contractele nenumite (atipice) și cele mixte. Regimul juridic al contractului mixt este văzut ca contract „care împrumută elemente constitutive sau efecte esențiale de la mai multe acte tipice, fără a putea fi încadrate în vreunul dintre tipurile abstracte de acte prevăzute de lege”. Cu siguranță, autorul citat se referă la regimul contractelor complexe, acest lucru rezultă din definiția propusă și exemplul adus întru argumentarea poziției sale, dar conținutul unui contract mixt și complex diferă, ținând cont că cel mixt are caracter tipic, iar cel complex – atipic.

Natura și esența contractului de depozit bancar coroborată cu reglementările din art.1222-1227 din Cod Civil al Republicii Moldova, denotă regimul mixt al acestuia. Pentru identificarea regimului juridic aplicabil raporturilor dintre bancă și deponent, legiuitorul a stabilit un alt mecanism de reglementare, marcând întâietatea aplicabilității prevederilor speciale, iar în subsidiar aplicabilitatea normelor referitoare la împrumut și la contul curent bancar.

²³ D. Cimil, *Calificarea raporturilor contractuale*, Editura Grafema Libris, 2013, Chișinău, p.108.

²⁴ I. Dogaru, *Drept civil: Teoria generală a actelor cu titlu gratuit*, Editura ALL Beck, 2005, București, p.178.

Un mecanism juridic special este aplicat în cadrul reglementării contractului de cont bancar, contract recunoscut de natură mixtă, deoarece cuprinde în conținutul său elemente ale depozitului, împrumutului și mandatului. Legiuitorul însă, menționează expres în art.1230 alin.(4) din Codul civil al Republicii Moldova aplicarea față de raporturile dintre bancă și client a dispozițiilor referitoare la mandat, cu condiția că ele nu contravin naturii contractului de cont bancar și prevederilor capitolului ce reglementează contul curent bancar.

Legea nu menționează despre aplicabilitatea față de contractele de cont bancar a statutelor depozitului și împrumutului, considerând că acestea sunt totalmente înglobate de normele exprese.

Deși, în ambele cazuri, elucidate mai sus, normele împrumutului stau la baza identificării naturii juridice a acestor construcții contractuale, ele se aplică în mod diferit în funcție de interacțiunea elementelor în producerea efectului juridic.

O tehnică legislativă anumită, dar specifică pentru contractele mixte, se observă în cadrul reglementării contractului de leasing, în speță financiar, care conține în esența sa elemente ale locațiunii, împrumutului, mandatului și promisiunii unilaterale de vânzare²⁵. De exemplu, Codul civil al Republicii Moldova în art. 923 alin. (6) indică că în mod subsidiar aplicării dispozițiilor speciale ale Codului civil în materia respectivă, față de întreg contractul de leasing financiar pot fi aplicate normele locațiunii, dar nicidecum separat față de segmentul de relații, care se identifică prin prestațiile respective ale părților ca și o locațiune. Maniera respectivă de reglementare nu ne permite să concluzionăm, că leasingul financiar reprezintă o varietate a locațiunii. Autorii manualului de drept civil de la facultatea de drept USM²⁶ la fel privesc contractul de leasing, contractul de agenție și cel de factoring în calitate de contracte complexe și numite, având în același timp un cadru legal, stabilit de prevederile Codului civil și a legilor speciale în domeniu. Divergența observată în cadrul aprecierii regimului juridic al contractelor indicate constă în faptul că contractele complexe nu sunt contracte numite, ele doar sunt formate din elementele contractelor numite, îmbinarea cărora

²⁵ L. Pop, *Tratat de drept civil, Obligațiile*, vol.II, Contractul, Editura Universul Juridic, 2009, București, p.133.

²⁶ Ghe. Mîțu, *Drept civil: Teoria generală a obligațiilor*, Baieș S. (coord), USM, 2015, Chișinău, p.116.

nu poate crea un regim de contract numit, doar contract *sui generis*. Regimul juridic al contractelor complexe poate fi aplicabil față de unele figuri juridice contractuale cu elemente distincte, doar până la momentul consacării lor legale. După acest moment, regulile aplicabile sunt clar determinate de către legiuitor. Determinarea regimului juridic aplicabil actelor juridice numite poate fi prestabilit în formula: ”nu este necesar ca părțile să prevadă întotdeauna întregul conținut al lor, ci, în măsura în care nu au derogat de la dispozițiile legale ce reglementează actul juridic încheiat (sau nu puteau să deroge), acestea se vor aplica în mod automat și complet”²⁷.

Acceptând în principiu poziția prof. Liviu Pop vis-à-vis de esența juridică a contractului de leasing și aderența Domniei sale la opinia, expusă de savanții francezi precum că nu pot fi aplicate regulile fiecărui contract care intră în combinație, deoarece sunt incompatibile cu spiritul operației juridice în globalitate sa²⁸. Considerăm că este necesară stabilirea în doctrina și jurisprudența românească delimitarea regimului juridic al contractelor complexe și mixte. Or, primele constau din îmbinarea unor elemente a diferitor contracte numite sau nenumite, pentru care se aplică regulile speciale ale părților componente sau *regulile speciale privitoare la contractul cu care se aseamănă cel mai mult*. Iar pentru contractele mixte, constituite din elemente ale diferitor contracte numite sau nenumite, nu se aplică regulile speciale ale părților componente ale contractului. Caracterul legăturilor juridice dintre elementele constitutive ale contractelor complexe și mixte sunt similare, adică au interdependență juridică și nu faptică, iar obligația unică contractuală pe care o generează aceste contracte în sensul apariției și stingerii lor, este dictată de compatibilitatea și congruența juridică a legăturilor dintre elemente.

Clasificarea contractelor poate fi atribuită la una din cele mai complicate și spornice probleme ale dreptului civil. Din motivul că calificarea contractelor civile se efectuează în baza clasificării construcțiilor contractuale, prevăzute de lege, atunci în lipsa unei clare reprezentări despre delimitarea unor contracte, nu întotdeauna putem stabili criteriile formatoare a tipului de contract. Astfel pot fi explicate și greutățile în determinarea naturii juridice a contractului și a normei juridice ce urmează a fi aplicată.

²⁷ G. Boroș, *Drept civil, Persoanele*, Editura ALL Beck, 2001, București, p.149.

²⁸ Citat după: Fr. Terré, Ph. Simler, Yv. Lequette, *Droit civil, Les obligations*, Editura Daloz, 2005, Paris, p.90.

Referindu-ne la clasificarea contractelor civile, expusă în art. 666 alin.3 Cod civil al Republicii Moldova „*contractul poate fi de adeziune sau negociat, sinalagmatic sau unilateral (generează obligații doar pentru una dintre părți), comutativ sau aleatoriu și cu executare instantanee sau succesivă, precum și de consumator*”, este evident că nu putem soluționa problema identificării criteriilor formatoare a tipului de contract. Teoria dreptului contractelor n-a elaborat încă o concepție despre criteriile calificative ale contractelor civile, în ce categorii juridice se conțin, clauze esențiale, clauze neesențiale, elemente, obiect, cauză, prestații sau altceva. Este cert faptul, că în definiția legală a fiecărei construcții contractuale ele urmează să se regăsească direct sau indirect, deoarece formula legală a categoriei de contract anumit, exprimată prin definiție, trebuie să constituie o noțiune de gen. Această tehnică juridică nu este respectată de către legiuitor din motivul că nu sunt suficient de bine nuanțate la nivel legislativ categoriile de prestații.

